Кір Буличов

Навколо світу за три години

* * *

Ця історія почалася дуже мирно. Ніщо не передбачало драматичних подій.

В середині вересня, в четвер, відразу після школи, Аліса і її друг Пашка

Гераскін вирішили злітати на Волгу, в ліси за містом Калязіним, де, як говорили, чудові уродилися рижики. Аліса любить збирати гриби, а Пашка готовий до будь-якої пригоди, тільки б не сидіти вдома.

Вони взяли Пашин флаєр і не поспішаючи полетіли на північний захід тихими манівцями – повітряною трасою. Паші все не терпілося спуститися шукати гриби, тому він, як побачив хороший ліс, почав запевняти, що, на його думку, саме тут ростуть найкращі рижики. Але Аліса на здавалася і вперто вела машину далі. Справжні рижики водяться далеко не скрізь.

Нарешті внизу пропливли білі хмарочоси Калязіна, показалася річка, посеред якої стояла дзвіниця. Колись, в першій половині XX століття, Волгу біля Углича перегородили греблею, вода піднялася і затопила частину старого Калязіна, в тому числі і собор. Так і залишилася дзвіниця посеред річки, подібно до високої гострої скелі.

Іще через декілька хвилин флаєр опустився на березі невеликої річки. Було тихо, сонце іще гріло, але від річки тягнуло холодком. Дерева вже почали облітати, хоча трава іще була зелена.

Аліса взяла корзину, а Пашка пішов поруч, розмірковуючи про те, що давно пора винайти грибошукач, і навіть придумав принцип його роботи – по запаху. Для того щоб довести, що грибошукач придумати неважко, він зривав поганки і сироїжки, нюхав і щось диктував на свій дуже важкий браслет, у якому поєднувалися телевізор, диктофон і секундомір, не говорячи вже про термометр і барометр.

Пашка заважав Алісі своєю балаканиною, тому що гриби потребують тиші і зосередженості, і вона веліла йому відійти. Тоді він заявив, що скоро почнеться футбол і він буде дивитися його, тому вийде зараз до річки, нею вернеться до флаєра і там дочекається Алісу. Аліса погодилася.

Пашка побіг направо, забув про гриби, а Аліса майже тут же побачила в траві невелику рожеву шляпку, яка темніла до центру – рижик. За ним другий, третій... Але через хвилину її заняття було перерване відчайдушним криком Пашки:

– Алісо-о-о! Сюди!

Він кричав так, ніби на нього напав ведмідь. Аліса кинулася в ту сторону.

Метрів через двісті дерева розступилися, показалася поляна, за нею текла річка.

Пашка скакав по краю поляни, розмахуючи руками.

– Що з тобою?

– А ти подивися!

І тут Аліса побачила, що Пашка вовтузиться біля недавно погашеного вогнища, а далі на траві валяються консервні банки, пластикові пакети, зіжмаканий папір і інше сміття.

Такого Аліса за своє життя ще не бачила.

Вона знала, звичайно, що колись зустрічалися люди, які засмічували ліси, палили дерева, псували річки, і через це довелося витратити величезні кошти і зусилля, щоб зараз привести Землю в порядок. Але ці сумні події уже ввійшли в історію. На всій Землі не знайшлося б людини, яка могла не прибрати за собою сміття в лісі, розорити мурашник чи вбити жабу. Всі з грудного віку розуміли, що Земля – це наш дім і наша годувальниця. І псувати її гірше, ніж образити маленьку дитину.

Але ось, виявляється, знайшлася така людина.

– Цього не може бути, – вимовила Аліса.

– От я й кричу, – відповів Пашка.

Аліса оглянулася. Може, ця людина просто відійшла і через неуважність забула за собою прибрати? Але тут же вона зрозуміла, що намагається себе втішити. Сміття було мокре, а дощ ішов тільки вранці, до того ж на банках і папірцях валялися голки і буре листя – вони насипалися не тільки що.

А Пашка, ніби вгадав думки Аліси, показав на прим'яту під деревом траву і заглиблення від кріплень – тут була надувна плащ-палатка, в якій цей негідник ночував.

– Ну що, приберемо, а потім повідомимо лісному патрулю? – спитав Пашка.

– Зачекай, – заперечила Аліса. – Це жахливий злочин. Якщо дізнається лісний патруль, він буде нещадний.

– А що буде?

– З ним ніхто вітатися не стане, – припустила Аліса. – Його дружина піде, його діти візьмуть собі інше прізвище, ніхто не захоче з ним поруч працювати.

– Так, важкий випадок, – сказав Пашка. – Давай тоді самі швиденько приберемо – нехай живе.

– А він і далі буде паскудити? Якщо людина почала скоювати злочини, її важко зупинити, поки вона переконана в своїй безкарності. Я читала про це. Уявляєш, серед нас буде ходити такий тип і іще посміхатися.

– Ну що ж тоді робити?

– Я знаю, – сказала Аліса. – Ми змусимо його самого все прибрати.

– Правильно! – зрадів Пашка. – І нехай він знає, що тільки наше надзвичайне благородство і доброта його врятували. Йому розплати ніколи не уникнути.

Все було чудово. Рішення прийнято.

– Постій, – сказала Аліса. – А де він?

– Він? – здивувався Пашка. – Він тремтить перед неминучим покаранням. Він ховає своє жирне тіло в стрімчаках.

– Вибач, а в яких конкретно стрімчаках?

– Не знаю.

– А як ми його знайдемо і змусимо за собою прибрати?

– Не подумав, – сказав Пашка. – Із голови вилетіло. А й справді, як?

Аліса опустилася навшпиньки, розглядаючи сміття. Вся їх затія висіла на волоску. Якщо не знайти злочинця, то як його наказати? Цю проблему іще ніхто і ніколи не зміг вирішити.

Аліса взяла консервну банку. Надпис на ній був англійський. "Біфштекс з жареною картоплею. Саморозігріваючий. Трохи недосмажений. Зроблено в Дарвіні".

– От так, – сказала Аліса. – Уже щось.

– Дарвін, – вимовив Пашка. – Це, напевно, в Англії. Я думаю, що це місто, в якому народився Чарльз Дарвін.

Він теж присів поруч і почав розглядати пластиковий лантух, на якому було зображене красиве місто на фоні невисоких гір. Маленькими буквами під картинкою було написано: "Веллінгтон".

– Ну, що я говорив! – зрадів Пашка. – Веллінгтон. Це англійський маршал, він переміг Наполеона. А в цьому місті він народився. Треба летіти в Англію і з'ясувати, хто там любить рижики.

– Павле, – сказала Аліса. – Ти як доктор Паганель, який завів своїх друзів в іншу частину світу, тому що був надто вченим.

– А що? – насторожився Пашка, який Жуля Верна знав напам'ять і відразу зрозумів, що дав маху. – Хіба Дарвін народився в Америці?

– Вернешся в школу, – строго сказала Аліса, – добровільно підеш до географа і попросиш, щоб він тобі поставив незалік за перше півріччя. В минулому році ми проходили Австралію. Там є місто Дарвін. Веллінгтон знаходиться в Новій Зеландії.

– Я і говорю, – ні трохи не зніяковів Пашка. – Але тим не менш Веллінгтон переміг Наполеона при Ватерлоо. А ти про це і не підозрювала.

І Алісі нічого не залишалося, як усміхнутися і продовжити пошуки.

Вона тепер знала, що злочинець прилетів сюди з Австралії або Нової Зеландії. Навряд чи він спеціально злітав туди за пакетом і консервними банками. До речі, решта банок теж були австралійськими і новозеландськими. Але все-таки цього було мало, щоб його знайти. Двадцять мільйонів австралійців і п'ять мільйонів новозеландців ні в чому не винні і ніколи не були в лісі під Калязіним.

Так як більше нічого знайти на тому місці не вдалося, Аліса пішла вниз, до річки. Там вона побачила іще сліди вандалізму. Та людина ловила там рибу, чистила гриби і не тільки за собою не прибрала, але й залишила біля води брудну миску. І миска послужила останнім доказом. На її бортику був відтиснутий в обрамленні хвиль і гілок англійський надпис: "Підводна база Морсбі. Новозеландський океанографічний центр".

З тарілкою в руці Аліса піднялася наверх, де Пашка дивився футбол на мініатюрному телеекрані свого браслета, і сказала:

– Пашо, ти тут поки що посидь, а я злітаю в Нову Зеландію.

Аліса показала йому тарілку.

– Ясно, – сказав Пашка. – Я з тобою. Як тільки закінчиться футбол, відразу полетимо.

– Ні, – відповіла Аліса. – Я швиденько – туди і назад. А ти залишайся тут, тому що може прилетіти лісний патруль, а вони нічого не знають. Ти їм все поясниш, скажеш, що я полетіла, щоб притягти цього негідника сюди.

– Може, все-таки я, га? Раптом він буде чинити опір?

– Я там буду не одна.

– Ну, тобі видніше, – сказав Пашка. – Тільки я в сторонці посиджу, щоб його неподобство не бачити. А то мені захочеться прибрати, я не витримаю і все тобі зіпсую.

Аліса за декілька хвилин добігла берегом до флаєра. У неї була іще одна ідея, і її вона здійснила, коли пролітала над Калязіним. Вона визвала зверху міський готель і, коли на екрані з'явилося лице чергової, спитала:

– Вибачте, у вас не зупинявся тут один турист із Нової Зеландії?

– Ні, – відповіла чергова. – Із Нової Зеландії у нас туристи не зупинялися. Зараз взагалі не сезон... За останні два дні прилетіли тільки воднолижники, а також С. Іванов, Пуркінеллі і Смайлс з дітьми.

– Смайлс? Очевидно, це той, хто мені потрібен.

– Він лікар із Канади і проходить стажування в нашій лікарні.

– Тоді він мені не потрібен.

Аліса подякувала черговій і взяла курс на Москву. Вона гнала з усіх сил. На щастя, аеропорт Внуково розташований по цю сторону міста, так що Аліса через сорок хвилин уже бігла до стойки, де йшла реєстрація на виліт в Сідней.

Іще через двадцять хвилин стратоліт злетів свічею в небо, покинув земну атмосферу і по крутій дузі пішов на південний захід. Через п'ятдесят хвилин він опустився в Сіднеї, і Аліса місцевим рейсом долетіла до Веллінгтона, звідки на таксоліті добралася до підводної бази Морсбі.

Таксі опустилося на квадратну платформу, посеред якої піднімалася невелика будова – сама станція лежала на морському дні, на глибині кілометра, а платформу з нею зв'язували швидкісні ліфти.

Аліса вбігла в будову.

Вид у неї був кострубатий, посунутий, та й одягнена вона була для осіннього лісу під Калязіним, а зовсім не для теплого океанського клімату.

Молоденька дівчина в білому купальнику при вигляді Аліси скочила з-за столу.

– Що сталося? – запитала вона.

– Вибачте, – сказала Аліса. – Я до вас на хвилинку. Мені тільки треба запитати, хто-небудь з ваших співробітників в останні дні літав на північ?

– Я навіть і не знаю, – відповіла дівчина. – Хочеш води, дівчинко? Або соку? У нас багато співробітників, і всі літають туди-сюди.

– А хто-небудь із них любить рижики?

Дівчина від здивування відкрила рот. І якщо при цьому врахувати, що розмова йшла на англійській, а Аліса не знала, як рижики англійською, а сказала просто "рижі гриби", то здивування чергової можна зрозуміти.

– Що сталося? Ти звідки прилетіла?

– З Москви. Вірніше, з лісу.

– А що було в лісі?

– Я не можу сказати, – відповіла Аліса. – Це надто жахливо. Я не маю права кидати підозру на людину, якої не знаю.

– Але на кого?

– Ви мені можете сказати, хто з ваших підводників прилетів сьогодні?

– Будь ласка.

Дівчина протягнула Алісі склянку соку, а сама набрала запит на комп'ютері. Через декілька секунд жовта карточка лежала перед Алісою.

Вона не встигла глянути на неї, тому що в двері влетіли три чоловіки, обвішані камерами, освітлювальними приборами і штативами.

— Де? – закричав з порогу перший із них.

– Ви запізнилися, – відповіла дівчина.

– Як запізнилися?

– Його уже майже загнали в сіть, але він зник у підводній тріщині.

– І не встигли сфотографувати?

– На щастя, Семен устиг це зробити, – відповіла дівчина.

Аліса так і не зрозуміла, про що йдеться. Вона вже знову дивилася на карточку. На ній в стовпчик було виписано шість імен. Вона дуже надіялася відшукати серед них ім'я Смайлса. Але імені Смайлса там не було. Там були: Сато, Пірсон, Емінеску, Чакравартін, Поло і С. Іванов.

– Іванов! – буквально підскочила Аліса. – От ти мені де попався!

Вона не стала нічого запитувати у дівчини. Вниз вів тільки один шлях – ліфтом.

Аліса вбігла в ліфт і натиснула кнопку нижнього поверху.

Ліфт зупинився у великому залі, перекритому прозорим куполом. Купол був схожий на зоряне небо. І Аліса не відразу зрозуміла, що це не небо, а чорна вода, в якій снують, плавають і висять на місці риби, які світяться, та інші морські тварини.

В залі було досить багато народу. Всі голосно розмовляли, сперечалися, навіть кричали. Багато хто розглядав кольорові фотографії.

– Вибачте, – запитала Аліса, коли підійшла до першої групи людей. – Ви не бачили С. Іванова?

– Семена? – запитав сивий бородач в плавках. – Хвилин п'ять назад тут був.

Аліса кинулася до другої групи людей.

– Скажіть, – запитала вона в худенької японки, – ви не бачили С. Іванова?

– Звичайно, бачила, – відповіла японка. – Він мені віддав цю фотографію. Хочете подивитися?

Вона протягнула фотографію Алісі. На фотографії була зображена тварина, схожа на тюленя, тільки з дуже довгою шиєю і головою. Поруч з твариною пливла людина, і ясно було, що тварина дуже велика, метрів шість довжиною, а може, й більше.

– Що це? – спитала Аліса.

– Невже не здогадалася? Це ж морський змій! Ми його переслідували і вистежували шість місяців. І коли б не С. Іванов з його геніальним умінням фотографувати, все наше багаточасове переслідування морського змія пропало б впусту.

– Він уміє не тільки фотографувати, – уїдливо сказала Аліса, але японка її не зрозуміла, вона вже знову розглядала фотографію загадкового чудовиська.

Аліса оббігла весь зал, підходила до всіх, усіх опитувала про С. Іванова. Всі його тільки що бачили, але ніхто не знав, куди він подівався.

Хвилин через п'ятнадцять, зрозумівши, що Іванова в підводному залі немає, Аліса піднялася наверх.

– Ну що? – спитала чергова. – Знайшла, кого шукала?

– Він тільки що був. Може, втік?

– А хто тобі все-таки потрібен?

– Мені потрібен ваш геніальний фотограф С. Іванов, – сказала Аліса.

– Але він хвилину назад промчав мимо мене як блискавка, – сказала дівчина. – Ось, дав мені фотографію і зник.

– Куди? – майже закричала Аліса.

– Він не сказав, – відповіла дівчина. – Але ти не переймайся. Може, він ще вернеться. Хочеш фотографію на пам'ять? Перший морський змій!

– Спасибі, – сказала Аліса і вийшла на платформу, біля якої на маслянистих лінивих хвилях покачувалися декілька пустих флаєрів.

Аліса подивилася вгору. Їй здалося, що на фоні голубих гір Нової Зеландії вона бачить точку флаєра. Це він!

Тепер він не укриється!

Аліса скочила у флаєр і полетіла навздогін. Але вже через три хвилини виявилося, що вона гналася за альбатросом.

Так закінчилася її гонитва.

Аліса не знала, що їй робити. Звичайно, можна вернутися на підводну станцію і чекати, поки С. Іванов вернеться назад. Можна об'явити його в розшук у Веллінгтоні.

Але тут Аліса подивилася на годинника і зрозуміла, що пройшло уже більше двох годин, як вона вилетіла з лісу, і Пашка сидить там голодний і хвилюється, куди вона поділася. Та й сама вона втомилася.

"Гаразд, – подумала Аліса. – Нехай Іванову буде гірше. Не треба було ховатися. Я прилечу назад, ми приберемо з Павлом сміття, а потім розкажемо про все лісному патрулю. Ім'я зловмисника відомо. Більше йому не прийдеться роздарювати фотографії морських змііїв".

З такими думками Аліса добралася до аеропорту, сіла в перший же стратоліт, який ішов через Антарктиду в Африку, в Дакарі пересіла на московський рейс і через три години і десять хвилин після відльоту з лісу вернулася на галявину біля річки.

Вона посадила флаєр там, де повинен був її чекати Пашка.

Але галявина була пуста. Більше того, Пашка, виявляється, не дочекався її і все прибрав. Галявина була чиста, і лише прим'ята трава там, де була палатка зловмисника С. Іванова, нагадувала про те, що тут сталося.

– Пашка! – закричала Аліса. – Гей, ти де?

Ніхто не відгукнувся.

Аліса втомилася, навіть гриби збирати не хотілося.

Тим більше що її кошика ніде не було видно. Але відлітати без Пашки не можна: у нього немає флаєра.

Аліса присіла на траву і стала чекати. Вона розглядала фотографію морського змія.

– А ось і ти! – роздався веселий Павлів голос.

Аліса обернулася. Пашка вийшов із лісу. За ним ішов молодий чоловік з повним кошиком рижиків у руці.

– Здрастуйте, – сказав молодий чоловік, – вибачте, що через мене вам прийшлося витратити стільки часу. – Він протягнув руку і представився. – Семен Іванов.

– Ах, це ви... – вимовила Аліса, вклавши в ці слова все своє невдоволення.

– Та почекай ти, не сердься, – засміявся Пашка. – Сеня так хотів рижиків, він сам із Санкт-Петербурга, а працює на підводній станції, що взяв відпустку на три дні і прилетів сюди. А тут терміновий виклик із станції – знайшли морського змія...

– Ми півроку за ним полювали, – перебив Пашку Іванов. – Не можна було втрачати ні секунди. Я згорнув палатку, скочив у флаєр і помчав на станцію. На щастя, встиг сфотографувати чудовисько, перш ніж воно від нас втекло.

– І як тільки зміг, – сказав Пашка, – відразу на стратоліт і назад. Ви з ним, певно, зовсім поруч були.

– Я вас бачив, – сказав Семен. – Ви як раз із ліфту вискочили і вбігли у підводний зал. А я чекав ліфт, щоб наверх піднятися. Мене дуже мучила совість, але ж я так спішив...

– Все в порядку, – сказала Аліса. – Ви мені підпишете фотографію?

І вона протягнула йому фотографію морського змія.

А потім, як Аліса не відмовлялася, Семен змусив її взяти кошик рижиків. Він іще назбирає, а Аліса через нього залишилась без грибів. Пашка, звичайно, підтримав Іванова.

Так що Аліса повернулася додому з грибами.

Переклад з російської Євдокії Кашуби